

Wijnendalebos

Welkom in het

Tekst en coördinatie:
Regine Vanallemeersch
m.m.v. Koen Maertens,
Danny Maddlein, Kristien Spilbeem,
Floris Verhaeghe en Arnout
Zwaenepoel.
Kaartopmaak: Rudi Longueville
Lay-out: Patrick Van den Bergh
Foto's: Erik Malfait
met uitzondering van zwarte specht:
Patrick Keirsebick,
dood hout en bosreservaat:
Regine Vanallemeersch,
groot matkoptje: Ruben Walleyn,
cover: Koen Maertens
Verantwoordelijke uitgever: Dirk Bogaeert
Agentschap voor Natuur en Bos
Koning Albert II-laan 20, 1000 Brussel

Agentschap voor Natuur en Bos West-Vlaanderen
Zandstraat 255, 8200 Sint-Andries (Brugge)
Tel.: 050 45 41 76 - Fax: 050 31 94 58
E-mail: wla.nb@vlaanderen.be

Meer informatie

Situering

Het Wijnendalebos ligt in het hart van West-Vlaanderen, in de gemeenten Ichtegem en Torhout. Het bos van 181 ha is eigendom van het Vlaamse Gewest en wordt beheerd door het Agentschap voor Natuur en Bos. Daarvan is ongeveer de helft voor het publiek toegankelijk. De andere helft is bosreservaat, waarin de natuurlijke ontwikkeling van het bos door wetenschappers van nabij gevolgd wordt. Het Wijnendalebos maakt deel uit van een groter boscomplex van ongeveer 280 ha. In het noordoosten is het door een strook landbouwgrond afgescheiden van het 'Keunebos'. Het Keunebos sluit aan bij het ommuurde park van het kasteel van Wijnendale.

Geschiedenis

De geschiedenis van het Wijnendalebos is vanzelfsprekend verbonden met het gelijknamige kasteel en zijn bewoners. Een eerste houten burcht zou er al in het jaar 1085 opgetrokken zijn door graaf Robrecht de Fries. Een stenen burcht kwam er in 1278 in opdracht van Gwijde van Dampierre. In het Wijnendalebos waren vermoedelijk in de 13de en 14de eeuw verschillende mottes aanwezig. Een motte is een aarden heuvel waarop een boerderij gebouwd is, vaak omringd door een wal om de woning en het vee te beschermen. De naamgeving van de dreven - Wulvenmote, Molenmote, Eremietsmote, ... - verwijst er nog naar.

Terwijl de Vlaamse grafelijke familie van de elfde tot de dertiende eeuw nog vaak in het kasteel woonde, was het domein van 1305 tot op het einde van de achttiende eeuw hoofdzakelijk een jacht- en buitenverblijf. Zeker tot in de zestiende eeuw behoren edelhert, wolf, everzwijn en natuurlijk ook ree tot het jachtwild.

Tot de tweede helft van de 18de eeuw bleef het bos van Wijnendale nagenoeg onaangeroerd. Inheemse planten en dieren konden er al die tijd ongestoord leven.

Na de aanleg van een aantal nieuwe wegen op het einde van de 18de eeuw werd het bos op grote schaal ontgonnen en ontwaterd. Tegen de eerste helft van de 19de eeuw was het uitgestrekte bos al sterk versnipperd.

Tijdens de Tweede Wereldoorlog sloeg het Duitse leger munitie op in het bos. Daartoe werden enkele dreven verhard met beton om de munitiedepots ook tijdens de winter vlot te kunnen bereiken. Na de Tweede Wereldoorlog werd nog verder aan het bosareaal geknabbeld. In die periode werd het bos ook meer beheerd met het oog op de houtproductie en werden heel wat uitheemse boomsoorten aangeplant.

Het Wijnendalebos was de laatste generaties eigendom van de familie Mathieu de Wynendaele, die het voor jacht en houtproductie beheerde. In 1983 werd het door het Vlaamse Gewest aangekocht.

De eeuwige jager
Lang geleeden woonde aan de rand van het diepe Wijnendalebos een jongeman die samen met zijn ouders handenarbeid deed. Dat zou echter niet blijven duren. Elke dag zag hij kasteelheren te paard op hertenjacht gaan en hij wou daar ook aan deelnemen. Uiteindelijk kreeg hij van de kasteelheer toestemming aan de jacht deel te nemen. Eerst was hij maar een wilddrijver, later mocht hij wegens zijn goede diensten zelf de valk hanteren. Het werd voor de jongeman zo'n obsessie dat hij het landwerk en de raad van zijn ouders verwaarloosde. Op een dag brak een hevige onweer los boven het bos. De vader smeeke zijn zoon hem te helpen bij het inhalen van de oogst. Maar de jongeman nam zijn weitas en trok liever het woud in. Het werd te veel voor de vader. Dreigend stak hij zijn vuist omhoog en schreeuwde zijn zoon toe: "Ga jagen, jaag altijd en tot de eeuwigheid." Jaren later was de zoon nog steeds niet terug. Nu nog dwaalt hij door het Wijnendalebos. En wie 's avonds in het bos goed luistert, kan hem nog steeds naar zijn handen horen roepen: "Tutier, komt hier, Tutouw, komt gauw." Wie meer wil weten over dit geroep, moet maar eens op stap gaan met de boswachter.

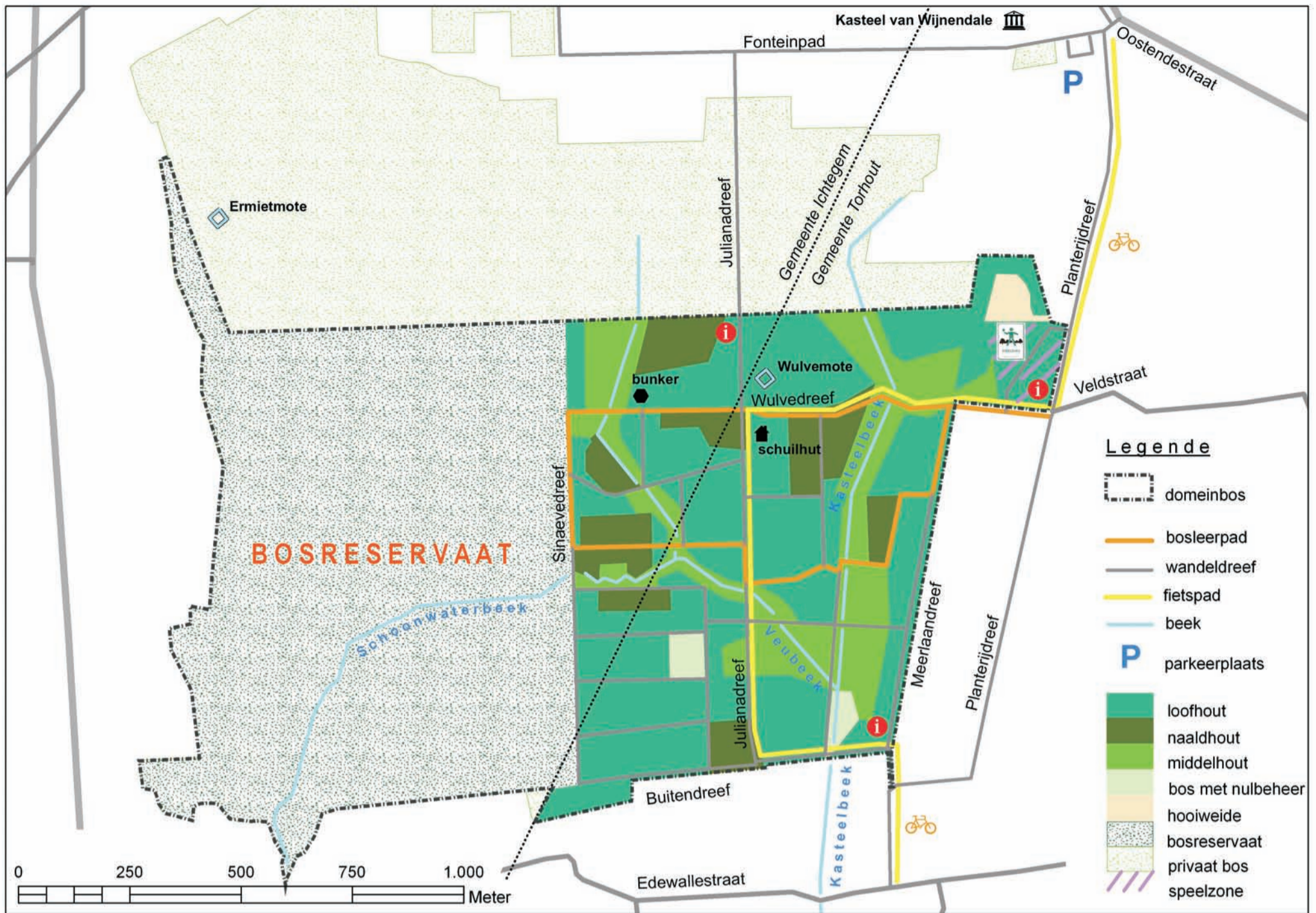
Recreatie

Het domeinbos is een ecologisch zeer kwetsbaar en waardevol gebied, maar het is tevens een zeer aangenaam wandelbos. In het domeinbos worden de wegen goed onderhouden en door de betonnen paden is een deel van het Wijnendalebos ook vlot toegankelijk voor rolstoelgebruikers. In 2004 werd een bosleerpad aangelegd met informatie over de bosecologie en een aantal cultuurhistorische elementen. Daarnaast is er een speelzone en een picknickplaats, en langs de Julianadreef staat een schuilhut.

Wulvenmote

Natuurwaarden en beheer

Het bosbeheer van Wijnendalebos staat beschreven in het recent goedgekeurde beheerplan.

Het is een bijzonder structuurrijk bos met monumentale zomereiken, beuken en essen. Het Wijnendalebos bestaat in hoofdzaak uit eiken-beukenbossen op de hogere delen en elzen-essenbossen in de natte valleien. Naaldhoutbestanden worden geleidelijk omgevormd naar inheems structuurrijk loofhout.

In het nattere elzen-essenbos zijn voorjaarsbloeiërs, waaronder het zeldzame paarbladig goudveil, talrijk aanwezig. In dit natte bos zijn nog restanten aanwezig van het vroegere middelhoutbeheer. Middelhoutbeheer is een vorm van hakhout waarbij telkens enkele dikkere bomen blijven staan. Dat middelhoutbeheer biedt de voorjaarsbloeiërs bijzonder gunstige groeiomstandigheden en wordt daarom in stand gehouden en plaatselijk uitgebreid.

Van het Wijnendalebos zijn al meer dan 500 soorten paddenstoelen bekend. Het laten liggen van het dood hout in het bos loont dus zeker de moeite.

De grote variatie in het Wijnendalebos zorgt voor een even rijk dierenleven. Het ree verscheen hier voor het eerst in 1999. De vele oude bomen met

boomholten zorgen voor een zomerverblijf voor heel wat vlermuizen zoals de gewone grootoorvleermuis, ruige dwergvleermuis, franjestaart en baardvleermuis. In beschaduwde poelen huizen vinpootsalamanders, terwijl de levenbarende hagedis en hazelworm bij voorkeur in zonnige randen en open plekken vertoeven.

Wijnendalebos is rijk aan houtzwammen zoals bijvoorbeeld het groot matkopje

In het boscomplex van Wijnendale broeden heel wat vogels, waaronder enkele bijzondere soorten zoals de zwarte specht, buizerd, wespendif, kleine bonte specht en goudvink.

De zonnige bloemrijke open plekken lokken natuurlijk ook veel insecten. Dagvlinders zoals het bruin blauwtje en koevinkje voelen zich er prima thuis.

